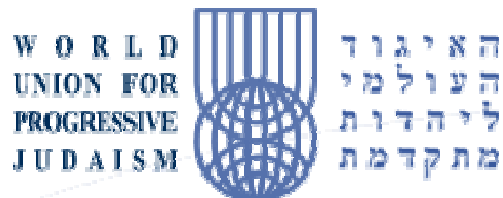

5773

Torah from Around the World

קמח אין תורה אין ואם תורה אין קמח אין אם
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)*

Sjabbat 20 juli 2013 / 13 av 5773

Sidra Waëtkhanan, Devariem [Deuteronomium] 3:23-7:11

Tanach blz.357-366

Haftara: Jesjaja 40:1-27

Tanach blz. 865-867

Commentaar: rabbijn Sheryl Nosan-Blank, rabbijn en oprichter van [The Nefesh Project](#)

Vertaler: Tamarah Benima

Het Engelse origineel

Een tijd om lief te hebben.. en een tijd om te haten?

Wij Joden weten wat haat is. Tegen alle onmogelijke waarschijnlijkheden in overleven we het vuur van het antisemitisme. Tegen alle op de loer liggende angsten in, worden we soms aangespoord om spaanders van haat voor mensen, of volkeren, die ons hebben gehaat, in stand te houden. Haat is, net als liefde, alles doordringend en heeft veel macht. Het Tora-gedeelte van deze week daagt ons uit om over zowel liefde als haat na te denken in de context van de mitswot.

De sidra van deze week, Waëtkhanan, draagt ons op: „Weähavta et Adonai Elohecha – Heb Adonai jouw God lief”; het is een vertrouwd deel van onze gebedsdiensten (Devariem/Deuteronomium 6:5). De waarschuwingen in Waëtkhanan tegen de hatelijke verwerping van de geboden en verboden en hun Bron zijn minder vertrouwd. Maar de sidra waarschuwt ons herhaaldelijk tegen haat, omdat die tot onze ondergang kan leiden en komende

generaties kan verwonden (Devariem 7:10 en 5:9). Of zij nu zijn oorsprong vindt in God of god-loos is, of zij voorbijgaand is of voortduurt, wereldwijd of persoonlijk, haat wordt geassocieerd met vernietiging.

In onze dagen voedt gegeneraliseerde en persoonlijk gemaakte haat de onophoudelijke wreedheid, moord en willekeurige verkrachting in Syrië, Soedan en Congo. In onze geschiedenis speelde haat bijna twee millennia geleden in Jeruzalem een soortgelijke rol. Jeruzalem werd onbetwifelbaar vernietigd door het Romeinse geweld in het jaar 70 van de gebruikelijke jaartelling. Het is een van de vele tragedies die jaarlijks wordt herdacht op Tisja be' Av (de negende van de Hebreeuwse maand Av, dat deze week op maandagavond en dinsdag viel).

Desondanks wijst de rabbijnse traditie op de interne joodse haat als de oorzaak van onze eigen ondergang.

Rabbi Jochanan leert ons dat *sinat chinam* – haat om niets – leidde tot de verwoesting van Jeruzalem (Tractaat Gittin 56a). Josephus, een historicus uit de eerste eeuw, getuigt dat honderdduizenden Joden hun leven verloren tijdens deze aardverschuiving, waardoor de oude joodse wereld werd vernietigd. En de oorzaak? Rabbi Jochanan spreekt over een man genaamd Bar Kamsa, die per ongeluk werd uitgenodigd voor een banket van zijn vijand. Bar Kamsa kwam ernaar toe. Hoewel Bar Kamsa hoffelijk en genereus handelde, zond zijn van haat vervulde gastheer hem op schandelijke wijze weg; 'geëerde' gasten keken toe, zwijgend. Deze zinloze daad van ongebreidelde haat leed tot de verschrikkingen die in het bijbelboek *Echa* [Klaagliederen] worden beschreven; het is traditie om dit boek tijdens Tisja be' Av te lezen. Het zou voor de hand liggen dat wij een verbod op haat zouden aantreffen in onze traditie. Maar het bijbelboek *Kohelet* [Prediker] leert juist: „Er is een tijd om lief te hebben en een tijd om te haten” (Kohelet 3:8). Wanneer zou haat toegestaan kunnen zijn? Kan „een tijd om te haten” ooit aanvaardbaar zijn?

Wajikra 19:17 [Leviticus] verschaft een sleutel met de onderwijzing: „U zult uw broeder niet haten in uw hart.” Maimonides legt uit dat dit vers het verbiedt om stilzwijgend haat te koesteren (Hilchot Daot, hoofdstuk 6, halacha 5 en 6). Hij leidt ons vervolgens naar het tweede deel van hetzelfde vers in Wajikra: „Terecht wijzen zult u uw naaste, en geen zonde op hem laden.” (Wajikra 19:17) Opgekropte haat is, volgens Maimonides, verboden, maar het opbouwende gebruik van deze krachtige emotie wordt in feite voorgeschreven als een mitswa.

Als haat op een opbouwende manier wordt aangewend, in plaats van het alle kanten op te laten gaan, kan hij ten goede worden gebruikt.

Broeria, een Talmoed geleerde, leert haar echtgenoot rabbi Meïr iets over dit idee. Tuig uit de buurt hield Meïr zo bezig dat hij erom bad te sterven (bT Berachot 10a). Broeria citeert psalm 104 en stuurt haar echtgenoot in de richting van bidden voor het einde van de zonde, zodat er geen zondaars meer zullen zijn (omdat zij tot inkeer zouden komen en weer rechtvaardig zouden worden). Broeria hielp Meïr even stil te staan, zijn mogelijkheden te heroverwegen en een nieuwe koers te varen. Hij volgde haar advies. De burens gedroegen zich anders, maar pas nadat Meïr zijn gepassioneerde gevoelens op iets anders richtte.

Men verwacht het wellicht niet, maar haat is in de Tora en traditie toegestaan – binnen bepaalde lijnen. *Sinat chinam* – haat om niets, opgekropte haat en destructieve haat – zijn verboden. Maar het kanaliseren van haat ten behoeve van een goede doestelling kan leiden tot een beter zelfbegrip

en tot een duidelijker pad om de verkeerde dingen waarmee we worden geconfronteerd, ten goede te keren. Het probleem met *sinat chinam* is niet de haat, maar de ongerichtheid van 'chinam', de haat is 'voor-niets' en komt niet voort uit het najagen van iets waardevols.

Het Hebreeuwse woord *chen* – vaak vertaald als genade – heeft de connotatie van iets dat uit vrije wil is gegeven, zonder kosten of verantwoordelijkheid voor de ontvanger. Degenen die zonder terughoudendheid haten, veroorzaken kostbare verwondingen en nemen geen verantwoordelijkheid voor hun daden. Ze trekken een spoor van tranen en destructie achter zich.

Wat kunnen we doen? We kunnen de haat in de wereld niet stoppen en evenmin iedereen die het venijn ervan heeft gevoeld, helen. Maar we kunnen wel degelijk onze felle gevoelens op een opbouwende manier van richting doen veranderen. We kunnen ook in de sidra van deze week kijken voor een antwoord op *sinat chinam*.

Deze Sjabbat, die volgt op Tisja be'Av, heeft een speciale naam: *Sjabbat Nachamoe*, doorgaans vertaald als de Sjabbat van de Troost. De haftara [tekst uit de Profetenboeken] opent met Gods compassievolle boodschap: „Nachamoe, Nachamoe! – Troost, Troost!” (Jesaja 40:1)

In traditionele vertalingen is de voorstelling te vinden van de Heilige die zijn troost tot Tsion en haar kinderen uitstrekt, nadat Jeroesjalajiem met de grond was gelijkgemaakt. Maar wat als de Bron van Compassie tegen ons spreekt? Hoe zit het als wij degenen zijn die de opdracht krijgen om troost te brengen naar de slachtoffers van *sinat chinam*? Kunnen we de vrije, 'om niet' stromende 'chen'-haat van richting doen veranderen? Als we de letters van ongebreidelde *chen* omdraaien, ontdekken we de letters *noen* en *chet* van *nachamoe* – troost. Misschien is dit niet een boodschap van God die de getroffensten van vroeger troostte, maar een boodschap aan ons om de getroffensten die we gisteren tegen kwamen en degenen die we morgen tegen zullen komen, te troosten.

Laten we deze Sjabbat Nachamoe erkennen dat er een tijd is om te haten – een korte tijd die ons even een pauze geeft waarin we onze passie zodanig om kunnen vormen dat hij voor een goede doelstelling kan worden ingezet. Laten we onze oren 'zacht' maken, zodat de troostende woorden uit onze traditie onze wonden kunnen helen. Mogen we troost en kracht brengen aan degenen die worstelen met haat, als onze stemmen de oude woorden doen opklinken: *Nachamoe, Nachamoe, wees getroost, wees getroost!*